



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

In Visitatione B. V. Mariæ Epistolam cum sua Paraphrasi, quære in festo
Conceptionis eiusdem Virginis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

stra in obedientia charitatis, ut simus veri agni & oues Christi, & ab illo agnosci mereamur. Ambulemus semper sub obedientia cum amore & reuerentia erga prelatos nostros, cum mansuetudine & patientia erga proximos, & equals, cum bono exemplo erga mortales omnes, ut in extremo die cum ouibus collocemur à dextris filij Dei, cui est cum Patre & Spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum, Amen.

IN SOLENNITATE VISITATIONIS BEATISSIMÆ SEMPER VIRGINIS MARIE: Epistolam cum sua Paraphrasi quare in Festo Conceptionis eiusdem Beate Virginis Mariæ.

EXEGESIS EVANGELII IN EODEM FESTO.

Luca primo.

Frequenter Ecclesia Catholica memoriam celebrat matris Dei, honorante filio Dei matrem suam. Nectamen quantumcunque illi impendat pio venerationis, dignè se eam laudare, aut pro meritis extollere posse putat Ecclesia. Quis enim dignis vehere laudibus possit matrem Omnipotentis Dei? Sed satis facit deuotioni suæ, colens eam per quam se suscepisse nouit redemptorem atque seruatorem suum. Atque hoc ipsum pijs omnibus non solum non molestum, sed suaue & iucundum est, identidem scilicet honorare virginem tam beatam, quamuis impios hæreticos id torqueat, putantes derogari filio, quod matri impenditur. Sed nos dilectissimi quantum possumus in matris Dei laudibus perseueremus, certi id gratissimum esse Deo, qui intantum hanc sacratissimam dilexit virginem, ut nulla omnino creatura illi vlla ratione possit comparari. Cuius rei certissima documenta sunt, quod Deus Pater æternus vnigenitum Filium suum verum quoque huius Virginis Filium esse voluit, quod eam in singularem elegit sponfam suam, atque adeo præ creaturis omnibus eam honorauit, ut cuncti etiam triumphantis Ecclesie ciues eam iure fateantur dominam, reginam, ac imperatricem suam, utpote Dei ac creatoris sui matrem. Quod etiam Filius Dei non modo per gratiarum charismata, per illuminationem, dilectionem atque familiaritatem externam, sed etiam per naturalem quædam, ut sic dicam, identitatem se illi coniunxit, de illius substantia sibi corpus assumens. Quod denique Spiritus sanctus mentem eiusdem sacratissimæ virginis tam perfecte sibi conformauit, ut nunquam aliquid voluerit, appetierit, egerit aut omiserit, quod Deo displiceret: sed in omnibus ita se gesserit, ut voluit Spiritus sanctus. Quæ tanta sunt incomparabilis erga ipsam amoris totius adorandæ Trinitatis argumenta, ut ambigi nullo modo possit, quin illi fuerit semper longè charissima, atque ea re velit eam quoque nobis esse charissimam, & modis omnibus præ coli & honorari à nobis. Non ergo timeamus, ne sit in iniuriam Dei, si matrem illius veneremur, certi hanc esse illius voluntatem. At nunc ad Euangelium veniamus, quo describitur causa solennitatis hodiernæ, nempe visitatio matris virginis, quando perrexit ad S. Elizabeth salutandam. At ergo S. Lucas Euangelista:

Beata virgo
Maria cur ab
omnibus ho-
norari debe-
at.

kkk 2

Exur-

Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem Iudæ: & intrauit in domum Zachariæ, & salutauit Elizabetham.

Hic primo dubitare non debemus, quin non aliqua leuitate, sed instantu & motu Spiritus sancti virgo beatissima perrexit in montana. Alioquin & ætatis teneritudo, & virginitatis pudor, asperitas & prolixitas itineris, que id genus alia facile eam domi retinuissent. Sed morem gerebat diuina inspirationi, nec quicquam sibi attendendum putauit, tatum vt Deo famularetur. Vbi habemus exemplum promptissimæ obedientiæ, quod liberos & studiosè imitari debemus. Virgo ætate tenera, & quæ laborem ferre via possit, tam longa difficilis molestæ viæ emetitur spacia, vt integram præbent obedientiam creatori. Nihil omnino adfert excusationis, nullas nequitias, nihil reluctatur, sed simul vt intellexit quid placeret Deo, mox iter ingressa est. Et nos ergo diuinis discamus parere mandatis, idq; alacriter, libenter & integro cordis affectu. Id nos docet suo exemplo mater Dei. Surrexit & abiit in montana cum festinatione. Nescit, ait Ambrosius, tarda molimina sancti Spiritus gratia. Surrexit à quietissimo ocio contemplationis & dulcissima orationis quiete, & abiit in montana, vt actiue quoq; viæ præberet. Erat in vtroq; id est, & contemplatione & actione peritæ, vt nec actionem fugeret contemplatio, nec cõtemplationem actio præberet: quæ est omnino perfectissima vita, quæ pauci assequuntur, vt vbi res agit, vel actioni vel contemplationi perinde possit insistere. Et quamuis huius electissimæ virgini nullum potuerit ex itineris occasione euenire periculum vel detrimentum (erat enim tota iam mirabiliter à Deo confirmata) nihilominus cum festinatione abiit in montana: hoc ipso videlicet velissimum omnibus, maxime virginibus & feminis præbent exemplum, vt fugiant publicum, & si quid foris agendum sit, cum magna festinatione id exequantur. Alioquin planè se suspectas reddunt, quod castè non sint, aut castitatem suam periculosis tentationibus exponunt. Mater Dei tenera adhuc iuuenula nec altos & asperos montes serua quadam celeritate transgreditur. O pudicissimam virginem. O puritatis & innocentie speculum. O gressus sacros & vestigia veneranda, quæ primo Emanuelè sustinere, in quibus verè nata omnium virtutum aromata, hyssopus humilitatis, liliū puritatis, palma victoriæ, oliua clementiæ. Abiit autem Maria in ciuitatem Iudæ: & intrauit in domum Zachariæ. Peregrini quidam, qui terram sanctam visitant, vident oppidulum hoc, quod coluit Zacharias, medium inter Hierusalem & Bethleem esse situm, & domum Zachariæ in templum atque in xenodochium esse conuersam. Et salutauit Elizabeth, congratulans illius tam diu sterilitati fecunditati. O verè beatam illam domum Zachariæ, vbi mater Domini salutauit matrem præcursoris, vbi futuræ salutis gaudia inchoantur, & saluolum per feminam perditam, per feminas incipiunt instaurari. Et in hoc ipso relucet humilitas Mariæ, quod cū esset potior dignitate, tamè prior in terram salutauit. Nō enim de donis Dei quicquā sibi arrogauit, sed in rusticissimo ac solidissimo humilitatis portu perstitit. Quidam hic text quæsdā annotant

Obedientiæ
exemplum quā
magnificum
hic omnibus
præstat virgo
Maria.

Ambrosius.

Maria virgo
vt simul &
actiue & con-
templatiue
viæ de se
præbuit ex-
emplum.

Virgines
quāto studio
publicum fu-
gere debeant.

nobis in matre Domini imitanda. Primo enim dicitur surrexisse. Et nos
 icidem surgamus à torpore acediae, desideria terrena dispellamus, quæ nos
 semper in imis retinet, ne mentem ad superna transferre queamus. Secundo,
 abiit in montana. Nos quoque ad perfectiora & sublimiora tendamus,
 contempseris his infimis, caelestia & superna appetamus & inquiramus.
 Tertio, festinavit. Festinemus etiam nos vitam in melius commutare, nec
 differamus de die in diem, ne præter opinionem extra tempus gratiæ aufe-
 ramur. Quarto, venit in civitatem Iudæ. Iuda confessionem significat. Ergo
 & nos in civitatem divinæ confessionis & laudis ingrediamur: confiteamur
 illi mala nostra, laudemus bonitatem illius. Quinto, intrauit in do-
 mum Zachariæ. Zachariam quidam interpretantur memoriã Domini. Itaque
 exclusis à corde cogitationibus vanis & noxijs, memores simus mandatorum
 Dei. Quod quantopere deceat Christianos omnes, vel inde potest esse
 perspicuum, quod Dominus antiquo illi duræ ceruicis populo Iudæorum
 eiusmodi præceptum dedit, dicens Moysi: *Loquere filijs Israel, & dices ad eos, ut
 faciant sibi simbras per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas, quas
 cum viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, ne sequantur cogitationes
 suas & oculos per res varias fornicantes: sed magis memores præceptorum Domini
 faciant ea, sicut & sancti Deo suo.* Ecce sententiam memorabilem, sed hodie apud
 Christianos plane explosam. Dicas hæc Domini verba cuiquam è po-
 pulo, respondebit: Num me monachum vis efficere? Hæreticus dicit: Nonne
 Christus pro nobis satisfecit? Mihi quid opus est tam stricta vivendi ratio-
 ne? O stulti tandem sapite & videte, quia nõ absque studio & conatu no-
 stro peruenitur ad regna cælorum. Sexto, salutavit Maria Elizabeth. Eli-
 zabeth quidam significare aiunt saturitatem Dei mei. Ergo etiam nos post-
 habitis creaturarum oblectamentis, quæ desiderium mentis irritare pos-
 sunt, satiari non possunt, illi vni perpetim inhiemus, cui Propheta dicit:
Satiabor cum apparuerit gloria tua.

Quoniam sex
 hic nobis ma-
 ter Domini
 reliquit
 imitanda.

Iuda quid in-
 terpretetur.

Zacharias
 quid signifi-
 cet.

Numer. 15.

Psalm. 93.

Elizabeth
 quid inter-
 pretetur.

Psalm. 16.

Et factum est, vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth, exultavit infans in utero eius.

Mira res, vt infans, qui necdum seipsum sciret, salutationem Mariæ & creatoris sui aduentum sentiret. Plenum est hoc miraculi. Sed quia iam verbum æternum carnem sumperat intra sacratissimæ virginis viscera, virgo ipsa verbi voce loquebatur. Quid ergo mirum, si tanta illa vox efficacitæ fuit? Sed & ipsius reuerendæ virginis excellentissima sanctitas facile beatissimum paruulum tam nouo & inusitato gaudio afficere potuit. Exultat Ioannes in matris utero, & quod longè post voce diciturus est, & digito demonstraturus, iam miro quodam motu clamat intra matris viscera: *Ecce agnos Dei, ecce qui tollis peccata mundi.* Atque hoc ipso iam tum Domini propheta initiatus est, annuncians modo quo poterat aduentum Saluatoris. D. Ioannes Chrysostronus tantam stupens gratiam, ita ait: Dic infans, dic prophetarum omnium maximè, qui dignè satis plus quàm propheta vocaberis, vnde tibi hæc exultatio? Nondum natus es, & iam prophetas. Domini aduentum agnoscis, quæ quia voce salutare non potes, exultando agis quod potes. Quam lætus ei occurreres, si iam natus eum videres, cuius agnito aduentu,

Ioan. 1.

Chrysostr.

Matth. 11.



T V
Z Z

Infantem Io-
annem bap-
tistam ad sa-
lutationem
B. Mariæ re-
pletum Spi-
ritu sancto.

uentu, exultando obuiam ire conaris. Hæc ille. Ergo mox ad B. Mariæ salu-
tationem repletus est Ioannes Spiritu sancto, & supra naturæ facultatem
accepit vltim rationis, vt & Deum, & matrem Dei agnosceret. Iucundissimè
habent ista contemplationem, si cogitemus materis gestari visceribus, vir-
ginem concepisse ex Deo nõ ab homine saluo integritatis pudore, matrem
Dei salutare matrè præcursoris, sub vno eodemq; testo verbum incarnati
matrem Dei & virginem, summum prophetam, & sterilem prole fecundam
manere, nostræq; salutis initia celebrare.

Et repleta est Spiritu sancto Elizabeth, & exclamauit vo-
ce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus
fructus ventris tui.

Vbi filius repletus est Spiritu sancto, mox repleuit & matrem. Tanta
gratia effusa est in Ioannem, vt copiosissimè redundaret in matrem, effu-
retq; vt quod Ioannes non poterat, ipsa voce promeret erumpens in laudem
Dei & virginis Mariæ. Ergo simul atq; repleta est Spiritu sancto exclamauit
voce magna. Grandi enim intus accensa feruore Spiritus sancti, nõ se con-
tinere poterat, quin flammam sui pectoris vocibus ignitis declararet: & quod
ex Sancti Spiritus illustratione ipsa perspiciebat, etiam alijs indicaret, nam
pe Dominicæ incarnationis mysterium in vtero virginis. Ita semper Spi-
ritus sanctus quoscunq; implet & possidet, Dei laudes celebrare compul-
sit, nec patitur suæ maiestatis domicilium ingratitude detestandæ mac-
cere ignauia, sed mouet ad laudandum Deum, & eius gratiam ac beneficia
prædicanda. Timeant ergo carnales, pigri, tepidi homines huic mundo
dediti, quos iuuat totos dies inanissimis vacare confabulationibus, tædium
autem vel horulam diuinis interesse laudibus: qui si Sancto Spiritu habi-
tatore & rectore gauderent, non possent vtiq; vnquam à Dei laude cessare.

Spiritus fan-
ctus quomam-
agar in eis
quos replet
ac possidet.

Vox Eliza-
beth qualis
fuerit.

Augustin.

Beda.

Maria virgo
quomodo
dicatur bene-
dicta inter
mulieres.

Clamauit autem Elizabeth voce magna non tam oris, quam cordis, vt vo-
cem illam non soni magnitudine, sed amoris vehementia metiamur: quæ
quam potest etiam iuxta literam vox magna de soni contentione accipi.
Cum enim fortiter arderet intus, nihil mirum, si cum ingenti sono foras
prorupit. Sed plus valet apud Deum cordis, quam oris clamor, sicut Au-
gustinus etiam confirmat, ita dicens: Clamor ad Dominum est intentus
cordis, & flagrantia dilectionis. Sed quid tandem clamauit Elizabeth? Bene-
dicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. O verè dulcissimè
clamorem, qui ex abundantia cordis productus est. Benedicta tu, inquit, in-
ter mulieres, id est, præ cunctis feminis summè benedicta: quia quod nuli
li vnquam contigit, tibi præstitum est, vt sis mater Dei. In hæc verba Be-
da venerabilis sic scribit: Eadem voce B. Maria ab Elizabeth qua à Gabriel
benedicitur, quatenus & angelis & hominibus veneranda monstratur. O
verè benedicta mater Dei, quæ angelicis tremendum potestatibus læta vir-
ginali gestauit vtero, & quam totius mundi immensa capacitas complecti nõ
potuit, suis visceribus clausum tulit. Quid ni benedicta, quæ totius gratiæ &
& benedictionis fontem intra se gerebat? Et benedictus fructus ventris tui.
Benedicta mater, benedictus & filius, sed longè dissimiliter. Mariæ benedi-
ctio modum & finem habuit: sed Filij benedictio prorsus immensa erat.
Noa

Non enim illi ad mensuram data est benedictio. Imo verò ipse, vt iam dixi, totius benedictionis fons est, ex quo etiam ipsa matris benedictio derivata est. Quid autem mirum, si benedictus sit fructus ventris intemerati, & benedicta sit mater illius, quando de se suisque similibus Apostolus confidenter ait: *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali &c.* Non est autem temerè factum, vt hanc clausulam, nempe benedictus fructus ventris tui, sancta Elizabeth adderet ad angelicam salutationem. Id namque illi reseruârat Spiritus sanctus, vt quod angelus inchoarat, ipsa absolueret, vt iam nihil dubitemus verbis non tam angeli vel hominis, quam ipsius Spiritus sancti honorare matrem Dei, dicendo: *Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus Christus Amen.* quæ est oratio dulcissima, gratissima Angelis, dæmonibus terribilis, virgini matri acceptissima, toti Trinitati honorifica, denique miseris mortalibus mirè conducibilis & fructuosa.

Et vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in utero meo.

Ecce quam reuerenter Elizabeth, imo Spiritus sanctus per Elizabeth cõpellat & excipit virginem Mariam. Vnde ait, hoc mihi? Equidem me plane indignam agnosco, vt veniat mater Domini mei ad me. Verè apertos habuit oculos venerabilis Elizabeth, & matris Dei perspexit excellentissimam dignitatem. Ideoque territa, summa cum reuerentia & honoris exhibitione eam excipit. Quod etiam nos obseruare debemus, vt erga tantam virginem non oscitanter, dissolutè, negligenter, impudenter nos geramus, sed studiose, attentè, reuerenter & alacriter illam honoremus. Alioqui filius eius contemptum & irreuerentiam matri suæ illatam indignè feret & grauius vlciscetur. Neque quicquam habet ambigui, quin tota cælestis curia summo venerationis studio eam prosequatur. Quanto ergo magis nos miseros, virtutis inopes, vitijque multis implicatos pro illius incomprehensibili dignitate, nostraque multimoda indignatione & vilitate pio cum timore, & submissis animis studiosissimè eam venerari decet? D. Hieronymus in concione de eiusdem virginis assumptione: Talem, inquit, ac tantam virginem laudare indignum me fateor & vereor, ne sicut indignus, ita & improbus laudator inueniar: hinc laudes eius depromere pertimesco. Diuus quoque Bernardus: Nihil est, ait quod tantum in æterret, nec aliquid quod tantum me delectat, sicut de beatissima virgine sermonem habere. Terret me indignitas propria, sed me delectat laus virginis sanctæ. Hæc dicta sint propter impudentes quosdam, qui tantam virginem volunt in ordinem cogere, & prope omni honore spoliare, qui cum sint pleni spiritu tartarico, non possunt sibi nec à matris Dei iniurijs temperare. Ceterum in his verbis S. Elizabeth planè animaduertimus spiritu prophético Dei Filium in virginis utero incarnatum eam cognouisse. Quæ autem subiicit: Ecce, inquit, vt facta est vox salutationis tuæ, &c. iam superius exposita sunt. Deinde addit.

Fructus ventris B. Mariæ qui fuerit benedictus.

Ephes. a.

Salutationis angelicæ ad B. Virginem quanta sit efficacia.

Materem suam vt Christus à nobis honorari velit.

Hieronym.

Bernard.

Materem Dei quoniam venerari delectem.

T V
Z Z

Et beata quæ credidisti: quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi à Domino.

Poterat sanè animum virginis, præsertim tam modestæ, tam humilis, tam nihil penitus sibi tribuentis quædam pulsare dubitatio, qua ratione fieret, vt Dei Filium generaret. Non enim parua erant aut vitata quæ illi ab angelo dicebantur, sed sacratissimi plena mysterij, atque omnè humane mentis capsum planè excedentia. Quid enim est humilem puellam eligi in matrem summi Dei? Sed virgo diuinissima supernæ lucis fulgoribus mirificè illustrata, & mysterium agnouit, & de Dei virtute nihil hæsitauit: sicque toto corde assensit verbis angeli, & humilitate non abiecta, sed deuota fide, piaquæ fiducia suscepta, obtulit se ad omnem voluntatem Dei. Vnde tam beata prædicatur à sancta Elizabeth, quod tam miris & occultis, atque ab humana consuetudine, imo & intelligentia vsque adeo remotis fidem adhibuit, diciturquæ illi haud dubio euentura esse, quæ dicta erant à Domino, scilicet, vt Filium Dei quem concepit, etiam pariat opportuno tempore. Verè beata & plus quàm beata virgo, quæ suum & omnium creatorem meritò habere Filium, & illi è suo purissimo sanguine corporis ministrare substantiam, à quo ipsa corpus animumquæ acceperat.

Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum.

Hucusque silentio præserat virgo modestissima, quæ diuinitus illi præstita erant: at nunc posteaquam vidit per Spiritum sanctum alijs reuelata, non potest ultra se cohibere, quin prorumpat in laudes Dei. Humilitas sancte regere maluisse, tanta beneficia, sed gratitudo & amor compulsi laudare Deum, & eius gratiam ac misericordiam prædicare. Ait ergo: Magnificat anima mea Dominum, id est, anima mea quamuis non sit nescia maximis à Deo affectam beneficijs, atque tanto sublimatam honore, vt maior sub Deo non possit intelligi, tamen nihil horum sibi tribuit, non sibi innanuet placet, non se extollit, non stultè ac impudenter gloriatur, sed magnis & congruis laudibus Deum effert & prædicat. Ille est enim totius boni autor. Ex illo est, quicquid tu in me miraris & laudas ô Elizabeth. Nolo imitari superbum dæmonem, qui ineffabili se cernens pulchritudine præditum, ad seipsum cum inani sui complacentia sese reflectens, nō dedit honorem Deo: sed quicquid mihi laudis abs te tribuitur, id ego potius refero in Deum meum, qui sicut voluit & potuit, ita me humilem ancillam suam elegit in matrem suam, vt merito illum totis animæ viribus laudare debeam, quod vtique adeo sese mihi inclinare dignatus est, quod per me venire in hunc mundum ad liberandos filios Adæ ex captiuitate diaboli, reducendoque in paradysum caelestem.

Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.

O verè virginem omnium virtutum formam, totius sanctitatis specimen, omnimodæ perfectionis exemplar. Non acquiescit in vllis Dei donis, quod faciunt stulti, qui se extollunt & gloriantur in beneficijs Dei, sed exultat in ipso Deo. Gratias quidem agit Deo de beneficijs illius, sed non ibi hæret, non in illis cum delectatione quiescit, sed per illa tendit in Deum.

Anima B. Matris quo modo magnificauit Dominum.

Esais 14.

D. Augustinus quodam sermone ait: Exultat in Domino, qui terrena non curat, quem prosperitas non emollit, quem aduersitas tēporalis non frangit, quem sola Dei memoria delectat. Exultauit, inquit Maria, spiritus meus in Deo salutari meo: non in impietate, vnde gaudet diabolus, non in vanitate, vnde lætatur mundus, non in voluptate, vnde caro exultat, non in generis nobilitate, non in corporis pulchritudine, non in mundi prosperitate, sed in Deo salutari meo. Vocat autem beata virgo Deum salutare vel saluatorem suum, non quidem generali, sed speciali ratione, quādo quidem ipsam solam à peccato originis saluauit per gratiam præseruationis, qui est modus dignissimus redimendi. Præclarus est enim seruare immunem à vulnere, quam ab inflicto curare. Vnde in officio Conceptionis eiusdem Virginis sanctissimæ canit sancta Ecclesia.

Augustin.
Exultare in Deo quid sit.
Exultauerit vti spiritus Marię in Deo salutari suo.
Præseruari à peccato quantum sit donum Dei.

Nullum redemit filius
Ex omni genere dignius,

Qui te seruaui prouidē
Mundum paterno scelere.

Et insignis quidam Theologus loquens B. Virgini: Te, inquit, crimine solam immunem natus contulit esse tuus. Et nos dilectissimi non in vllis diuitijs, non delictijs, non honoribus, sed in Deo semper exultemus. Non est solidum, verum, stabile gaudium nisi in Deo. Gaudeant filij huius seculi in rebus nihili, nos gaudeamus in Deo, qui nobis æterna promisit & seruat gaudia in cælis, Amen.

SERMO I. IN EADEM SOLENNITATE.

*Vi cunctis mulieribus illustribus & in scriptura laudatis
beatissima virgo Maria sic præstantior.*

Benedicta tu inter mulieres. Lucæ primo. Charissimi fratres, legimus nonnullas in veteri Testamento mulieres ante Mariam benedictas, verum per homines non à Deo ita commendatas. Maria prima est, quæ cælestis nunciij primum, iterum Elizabeth, imo Spiritus sancti per Elizabeth meruit testimonium. Nec modo benedicta dicitur, sed additur etiam in mulieribus, hoc est inter mulieres, præ omnibus, ante omnes, supra omnes. Cæteræ quidem ob vnum aut alterum aliquod insigne prædicantur benedictæ, Maria quicquid in singulis claruit, totum in se collegit. Quapropter cum priores in figura eius commendentur, ipsa tanto intervallo antecedit omnes, quanto interest inter figuram & rem. Principio igitur si generatim de sexu loquendum sit, palam est illum trifario ordine distinctum ita gessisse Mariam, vt horum quemlibet illustrarit, quemlibet Deo consecrarit: nam omnis mulier cum sit aut virgo, aut coniunx, aut vidua, Maria quolibet est horum: atque cuiusvis ordinis cum sint claritates quædam tantam benedictiones, Maria supremo ac inaccessibili gradu cum singulis quam benedictiones, Maria supremo ac inaccessibili gradu cum singulis tum omnibus emicuit. Est autem benedictio virginum castitas virginalis, pudica verecundia, & tam corporis quam morum honesta pulchritudo. Coniugarum est fecunditas, prudentia, sedulitas. Viduarum continentia, modestia, pietas. His omnibus, quantum beata Maria virgo simul & coniunx, tandem & vidua, cunctis alijs mulieribus illustrior sit, quamque præterea multis alijs (quæ in nulla muliere inueniri contingit) singula-

Fœminei sexus ordinem triplicem vt gesserit, illustratq; Maria.
Virginum benedictio quæ sit.
Cōiugarū. Viduarum.

T V
22

Quomodo
cunctis muli-
eribus in scri-
ptura lauda-
tis Maria sit
præstantior.

Etiam quan-
tum excellat
Maria.
Genes. 3.
Isaia 9.

Electorum
omnium ma-
ter vii sit
Maria.

Genes. 24.

Genes. 20.

Cantic. 4.
Bernard.

2. Reg. 14.

2. Reg. 20.

1. Reg. 15.

Genes. 1.

Hester 6.

ris eniteat, silentio potius quam indigno præconio laudabimus: quippe cum tanta sint, vt rei magnitudine doctissimus quisque superetur. Ac verò si de his mulieribus quæ in scriptura veteris paginæ commendantur singu- larim sermo faciendus sit, cito ostendi potest quam facile & illas omnes vincat Maria. Nam (vt aliquas recenseamus) Eua primam illam acrim- am omnium matrem (neque enim par est illam à sanctarum catalogo mulierum sequestrari) quis nesciat hac nostra matre, pura virgine beata, longè inferiorem? Cui tamen non mediocri laude donatum sit, cuncto- rum mortalium esse parentem, parit tamen filios mortis sicut Maria ado- ptionis. Multiplicauit quidem Eua gentem, sed non magnificauit lacrim- am, quoniam quidem filijs suis generale malum induxit, quod Maria be- tissima mater nostra nobis abstulit. Illa igitur auctrix culpæ, hæc immo- trix est gratiæ. Illa nos in grummas multas coniecit, hæc eripiens nos fe- licitati restituit. Sic ergo Eua cunctarum gentium parens infelix, Maria omnium est electorum mater beata. Nec mirum videatur, quod dixerim Mariam omnium electorum matrem. Qui enim non esset? quando quidem non aliud est esse Mariæ Filium atque Christi membrum. Constat autem omnes nos esse membra Christi, atque ideo filios Mariæ. Et de hac Maria Accedamus ad alias.

Commendatur Rebecca à pulchritudine quod puella sit decora nimis, virgoq; pulcherrima. Item Rachel, quod decora sit facie & venusto aspectu. Adeo vt hæc posterior Jacob septennem laborè sui amore reddiderit bene. Altera Isaac prioris tristitiæ (quæ pro morte acciderat matris) penitus fe- cerit immemorem. At nihil hoc ad Mariam, quæ tota pulchra & sine ma- cula, (& vt verbis vtar diui Bernardi) virgo regia gemmis ornata virtu- tum, geminoque mentis pariter & corporis decore præfulgida, spectu sua & pulchritudine in caelestibus cognita, cæli ciuium in se prouocauit ad spectum, ita vt caelestis regis animum ad sui concupiscentiam inclinaret, vt caelestem nuncium ad se de supernis adduceret.

Laudatur mulier illa Thecuitis: quod regi Dauid eieci filij sui periculi- rit reductionem. Maria per multa cum Deo in precibus suis pro humani ge- neris reparatione disputans id obtinuit, vt non vni tantum eiecto, sed om- nibus sit copia reuertendi in paradysum multo feliciorem, quam vnde eie- mus extrusi. Sic altera quedam in Abela, mulier non tam laudanda est (quod cum Ioab per murum sapienter loquens, assentiendo his quæ postulabat: il- le urbem seruauerit) quam beata Maria quæ licet pauca, prudenter tamen cum Angelo differens, dum annuit his quæ petuntur, orbem seruat vni- uersum. Dauid iratum iam iamque vt de sui contemptoribus vltionem capere- ret, accinctum præuenit, placat, reuocatque Abigail offerens se in ancillam vt lauet pedes seruorum domini sui Dauid, utpote non minus humilis quam prudens. Maria diutinam illam inimicitiam inter Deum & hominem suo interuentu dirimit, atque adeo humanam naturam diuinæ conciliat, vt in vteri sui thalamo ex vtraque vnus idemque fieret Emanuel. Quo nimis ius- tigit vt sententia illis per serpentis astutiam generi humano superinducta (quæ nihilo erat clementior ea, quam olim Iudæorum hostis Aman eieci- genti fuerat machinatus) reuocetur, inueniens apud Deum gratiam pro om- nibus.

nibus vberiorum, quam Hester electa regina ante Affuerum. Laudabilis planè vxor Manue quæ licet sterili Angelo credit se parituram, infantemq; editum mox Deo consecrat Nazaræum. Anna quoque deuota vxor Helchanæ, perinde ac prior haud fecunda datam sibi prolem Samuelem Deo in templum redonat. At cernite nunc quam sit Maria tum fide maior tum deuotione illustrior. Credit Angelo se parituram vel virginem, prolem quoque enixa diuinam, verum patri consecrat Nazaræum, Sampson fortiore: quippe qui non modo de hostibus, verum etiam de morte moriens ipse triumphauit. Samuele sanctiore, utpote qui non pecudes, sed hostiam viuentem, Deo placabilem, semetipsum mactaret. Adde quod mater non tam ipsam prolem quam semetipsam Deo in templum dedicat, imo Dei templum etiam ipsa efficitur, dum vterum suum Deo hospitium locat. Quid multa? Quæritur Dauid Christo Domini in cunctis finibus Israel virgo adulescentula quæ foueat illum & ministret seni. Reperta tandem Abisac (qua nulla tum alia speciosior) adducta, feruuit ei, dormiuitq; cum illo manens virgo. Quorsum hoc? Profecto vt intelligamus Mariam Abisac nobiliorem non modo è finibus vnus, sed omnium gentium è cunctis seculis, imo & ab initio & ante secula Christo electam, quippe quæ sola visa digna sit eundem habere & Deum & Filium, eiusdem esse & sponsa & ancilla, mater & virgo. Verum dicit aliquis: Quid attinet ad Mariam cubatio Abisac, quandoquidem de ministerio non dubitatur? Profecto non parum. Christum namque dum lactat, dum pascit, dum fouet, dum denique cetera id genus officia exhibet humanitas eidem ministrat. At dum rursus eundem Deum salutare suum contempletur, cuius est sponsa dignior, quam alia quæuis anima contemplatiua, dum amat, dum suauissimo exultationis gustu amplexatur, eiq; inhaeret, dormit cum illo. Quidni dormiat Maria, cum filiabus Sion interdicitur, ne interrupto contemplationis eius somno vsquequaque suscitent dilectam, donec ipsa velit. Dormit ergo, pro qua tantopere mandatur ne suscitetur.

Occurrit modo, nec tacenda est, puo, mulier illa Sunamitis, non minus deuotione quam clementia insignis, quæ Helisæo intra domum suam constituit cœnaculum. Figura est cuius planè veritas elucet clarius in Maria. Siquidem hæc deuotissima & tota misericors (quippe quæ vsque hodie ab omni seculo canitur, misericordix regina, vitæ dulcedo, spes nostra, aduocata, clemens, dulcis & pia) suscepit misericordiam Dei in medio templi sui, id est, intra domum corporis sui suscepit verum Helisæum, id est, Dei mei salutare (ita enim interpretatur) in medio templi sui, hæc est, intra domum corporis sui. Nec modo suscepit, verum etiam cœnaculum ei non ligneum, sed carneum Spiritu sancto artifice donauit. Vnde etiam ipsa est mulier illa vidua, quæ Helix, id est, Deo meo, siue Deo Domino panem paruulum, de quo omnes in altari reficimur, coxit: cuius neque farina hydrix, id est, virginitatis candor, neque olei lecythus, id est, exuberantia misericordix vnquam defecit. Parit Sara anus filium sibi repromissum, quo mater multarum gentium constituitur: parit Maria (quod mirabilius est) virgo verum Isaac in quo benedicetur omnes gentes, in quo omnes scripturæ complentur, in quo omnes figuræ consum-

Iudic. 13.

1. Reg. 1.

Rom. 6.

1. Reg. 1.

1. Reg. 1.

Abisac feruens David vti Mariam designet.

Eccle. 4.

Dormitio Mariæ cum Christo mysticè quid.

Cant. 3.

4. Reg. 4.

Sunamitis Helisæum suscipiens vti Mariam figurat.

Psalm. 47.

Helisæus quæ interpretatur.

1. Reg. 17.

Genes. 9.

T V
22

Gene. 29.

Lucz 2.

Ruth 3.

Ecccl. 4.

Misericor-
diam priorē
eri Maria su-
perauerit po-
steriore.
Lucz 1.
Ioan. 20.

Ioſue 7.

Mariæ cur
merito tribu-
antur ex ſcri-
pturis quæ
tribuuntur
Eccleſiæ.
Ruth 1.
Geneſ. 7.

Iudic. 4.

ſummantur. Fit quoque ipſa Maria, ob vnus partum, non vnus tantum fi-
lij, ſed omnium qui in Chriſto regenerantur, omnium qui cum Chriſto
hæreditabunt, mater, atque propterea ſiue Lya ſiue alia quacunq; muliere,
quam à ſecunditate commendat ſcriptura, ſecundior. Non prætermittenda
hoc loco videtur Anna vidua illa Euangelica, quæ de Chriſto variati-
ans infante, ne prophetiæ dono æſtimetur indigna, magnis inducitur me-
ritorum diuitijs commendata. Verum quantumuis laudata, quando poterit
Mariæ integritati comparari? Deinde quid potuiſſet mulier ſancta de Chri-
ſto prædicere, quod Mariæ vel experientia non eſſet compertum? Ad aliam
igitur tranſeamus. Ruth, quoniam mulier erat virtutis, à Boos benedi-
ta meruit laudari, quod priorem miſericordiam poſteriore ſuperari. Verum,
quid illic tam excelſum, quid benedictione tam dignum, quod non ſuper-
auerit mulier noſtra mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis &
ſanctæ ſpei in qua gratia omnis vitæ & veritatis, in qua omnis ſpes vitæ &
virtutis? Verè ſuperauit Maria miſericordiam priorem poſteriore. Mag-
nam nobis miſericordiam fecit, quod in matrem Dei electa & petita an-
nuens, ancillam ſe obrulit, quod nobis concepit Deum, nobis peperit pa-
pulum, nobis dedit filium. At maiorem hanc fuiſſe quis dubitet, quod opem
genuerat nobis, etiam in mortem expoſuit pro nobis, cum illo pariter no-
ſtram ſub cruce operans ſalutem? Aut iſta prior miſericordia eius eſt, qua
temporalibus noſtris neceſſitatibus atque corporalibus ſubuenit ærumma.
Hanc ſuperat poſterior, qua nos pia mater trahit ad æterna: quæ nimirum
prior eſt potior, quanto cæleſtia præſtant terrenis. Occurrit nunc Rahab,
quam fide legimus præclaram, Maria tamen inferiorem. Illa enim chorru-
cantibus prodigijs excitata, ex vrbe infidelium Deo Iſraelitarum credidit.
Hæc Chriſto moriente, ſimulq; cum eo in cunctorum animis lumine fidei
occumbente, ſola incolumi fide toto illo triduo perſeuerauit, ſola tum Ec-
cleſiæ perſonam expreſſit. Vnde haud immerito factum eſt, vt ex ſcripturis,
quæ tribuuntur Eccleſiæ, eadem tribuantur & Mariæ, quando quidem, vt
dixi, eo triduo quo Chriſtus mortuus eſt, in vna Maria ſeruabatur, & Eccle-
ſiæ, & fides integra. Cæterum, quia iuxta crucem ſumus, videte hic Noemi
triftiorem, videte Sarâ honeſtiorē: quippe quæ non modo in puellaribus
annis, verum in tantis etiam dolorum anguſtijs nihil immaturum, nihil
indecens præſtitit. Videte Salome conſtantiorem. Nec quenquam moueat,
quod illa in ſeptem, hæc in vnigenito paſſa ſit, cum non filiorum numerus,
ſed dolor compatiens vndeunque & in immenſum ſermè exaggeratus,
in Maria penſandus ſit. Accedit quod vnus Chriſti vel ad horam vita cur-
ſorum mortalium ſit præcioſior, proinde quoque mors eius vehementius
lugenda, quam aliorum omnium. Non dubitem tamen, quem admodum
Chriſtum non ſolum proprius dolor, ſed etiam ſingulorum membrorum
ſuorum ſpiritualium, puta qui ſui amore erant paſſuri, torſit: ita Mariæ cor
doloris gladius, & pro vnigenito & pro omnibus filijs adoptiuis, futuris ſci-
licet martyribus diſſecuit. Ad aliam pergamus. Miratur quis Delboram
propheten populo ius dicentem, innoxiosq; ab oppreſſoribus vindicantem.
Miretur potius Mariam nouellæ Eccleſiæ poſt Chriſti aſcenſionem
præſidentem, legemq; Euangelicam interpretantem. Miretur eam non
caſu

caelis terrisque imperantem, atque clementiori iudicio non tam libera-
 tem infantes, quam etiam ex impijs iustos faciētem. Honoratur Bethsabe
 mater Salomonis, & à filio regnante extollitur. Verum illius thronus item
 que sedendi maiestas ac impetrandi facultas (cunctis liquet) qua nihilo
 possit ad Mariæ gloriam æquari, ne tantillum quidem. Ad Iudith igitur
 vel nunc tandem veniamus, mulierem tam virtute quam gloria conspicuā,
 quam gens Iudæorum admiratur pro victoria eo speciosiore quo fragiliori
 manu, utpote scemine a parta fuerat, nihilo secius quam olim Iahelis, quæ
 Israelitarum hostem Syfaram infixō in tempora clauo strauerat. At multo
 gloriosior, omniumque celeberrima est, quæ per Mariam nobis adepta est vi-
 ctoria, qua Deus ipse vincitur, quam Dei iustitia ad misericordiam flectitur,
 qua diaboli virtus sternitur, qua serpentina malignitas pedibus scemine
 calcanda, conerenda, eliminandaque subijcitur, qua cælestis patriæ heredi-
 tas penè amissa nobis recuperatur, qua denique domus superbissimi Nabucho-
 donosor tota per vnam virginem Hebræam confutatur. Quæ planè omnia
 cum per Mariam habeamus, dignum profecto est immensis eam extollamus
 laudibus, eique quod in Iudith præconium acclamabatur multo verius tri-
 buamus, dicentes: *Benedixit te Dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum rede-
 git inimicos nostros.* Benedicta tu filia à Domino Deo excelso præ omnibus
 mulieribus super terram. Benedictus Dominus qui creauit celum & terram,
 qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum, quia ho-
 die ita nomen tuum magnificauit, ut non recedat laus tua de ore hominum.
 Tu gloria Hierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri:
 quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, & ideo eris benedicta in
 æternum, præstante Filio Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in
 secula, Amen.

3 Reg. 2.

Iudith 10.

Iudith 4.

victoria per
Mariam no-
bis adepta
quam sit glo-
riosa.

Iudith 14.

Iudith 13.

Iudith 15.

SERMO II IN EADEM SOLENNITATE.

*Quasnam ob causas beatissima virgo Maria visitauerit cognatam suam
 Elizabeth: benedicta uti fuerit beata Maria multis feriam, de-
 que septem beneficijs eua visitationibus quibus sibi
 deuotos visitat & afficit.*

Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione, Luca 1. Hodie festum
 fratres charissimi, visitationis gloriosæ virginis Mariæ celebramus:
 festum quo fidelibus in Maria exemplum miræ pietatis & humilitatis
 proponitur imitandum. Siquidem per Angelum cælitus missum salutata,
 ad redemptionem humani generis electa, & iam Dei (quem in vtero mater
 habuit) effecta, nihil se extulit, nihil de se præsumpsit, nihil de se plus sen-
 sit: non digniorem se æstimari voluit. Cognatam autem senem visitauit,
 ut de adempto sterilitatis opprobrio, illi gratularetur, ut spirituales con-
 solationem illi super beneficiorum diuinorum collatione impartiretur, ut
 arcana sua (quia vtrique de altera diuinitus fuerat reuelatum) sibi commu-
 nicarent, & Deum simul collaudarent: & ipsa Maria, licet dignior, tamen iu-
 niorensi iam ad sex menses grauidæ inseruiret. Huius autem historię
 declaratio est Euangelium ipsum, quod hoc die in Ecclesijs recitatur, quod-
 que sanctus describit Lucas Euangelista, dicens: *Exurgens Maria abiit in Mon-*
 tana, Luca 1.

LANA, &c. Postquam enim per Angelum edocta fuerat beatissima Maria, se-
nem Elizabeth sterilem concepisse, & in spiritu intellexerat talem filium,
ac tantum parituram, statuit suam cognatam visitare, haud dubium quin
de sponsi sui Ioseph, cui reuerentiam & obedientiam deferbat, licentia.
Concordabant enim optimè inter se Ioseph & Maria, quia erant templum
Spiritus sancti ambo, licet Maria incomparabiliter dignior esset: concor-
dabant quoque cum Deo, nihil nisi quod Deo placitum esset volentes. Fun-
datur enim concordia super conformatione humane voluntatis cum di-
uina: ideo non poterant esse difformes in voluntate, ubi talis voluntas po-
terat stabiliter seruari. Sunt tamen qui putant Ioseph cum Maria iuisse. Sed
huius non habemus certum in scriptura testimonium.

Quæris fortasse, quid mouebat S. Mariam, ut ad montana ascenderet, &
Elizabeth visitaret? Non profecto leuitas, aut curiositas aliqua. Si autem ad
mythicam respicimus significationem, charitas eam dubio procul mouebat
ascendere montana, id est, superna. Nam ut igni naturale est sursum ferri,
ita amor diuino proprium est ad superna eleuari. Illuc enim fertur, illic
spiritum impellit, ubi sperat inuenire quod amat. Cor namque quod Dei-
more plenum est, ignem in se sentit, qui sursum impellit ad Deum: quia, se-
cundum Augustinum, anima magis est ubi amat, quam ubi animat. Maria
ergo montana ascendit, id est, quanto plus proficiebat, tanto ad superna & cæ-
lestia magis tendit. Non esset autem mirum, si amans anima, etiam literaliter
loquendo, alta loca potius quæreret, quam humilia, quasi humanum affe-
ctum humano modo consolans, ut in locis supernis vicinior quodammo-
do esset cælestibus, hoc est, loco illo, quo videtur Deus. Qui quamuis omni in
loco presens sit, in certo tamen solo, hoc est, in cælo solo se contemplandum
atque fruendum præbet. Alludit ijs S. Ambrosius de B. Maria loquens: In
montana, inquit, ascendit: Quo enim iam Deo plena, nisi ad superiora
conscenderet? Et Petrus episcopus Rauennatis. Accepit, ait, consensu vir-
ginis, ut sine virili semine conciperet Dei Filium, discessit Angelus ab ea,
uisum utique subtrahendo, non famulatum, atque cælestia petiit: quem vir-
go sequitur, dum in montana progreditur. Secundum literam, necessarium
fuit montana ascendere à Nazareth in Iudæam, quia Nazareth humiliori
loco sita erat, sicut tota galilæa regio, quam Iudæa. Secundo, pietas eam
mouebat ad gratulandum seni, quæ ab opprobrio sterilitatis erat liberata.
Cum Maria pietas creuit ab infantia, digna profecto quæ mater fieret pi-
tatis, & ex commisso curam nostræ gereret salutis. Vnde D. Bernardus. Ve-
rè, inquit, eius misericordiæ & pietatis longitudinem, latitudinem & pro-
funditatem æstimare nemo potest, aut mensurare. Ipsa omnibus omnia
facta est, omnibus sinum misericordiæ aperit, ut de plenitudine eius acci-
pant vniuersi, & iusti gratiam, & peccatores veniam, Angelus lætitiæ,
filius Dei carnis substantiam, & tota Trinitas gloriam. Tertio, Maria as-
cendit, propter humilitatem. Eandem quam Deo exhibuerat humilita-
tem dicens: Ecce ancilla Domini, exhibere quoque hominibus curabat.
Senium cognatæ attendebat, grauitatem imprægnatæ miserebatur: ideo iu-
uencula vetulæ ministrare volebat. Vnde Ambrosius: Ut audiuit Maria,
scilicet conceptum Elizabeth, non quasi incredula de oraculo (scilicet per
Angelum

B. Mariæ &
Ioseph quan-
ta concordia
fuerit.

Charitas ut
moueret B.
Mariam as-
cendere mô-
tana.

Augustin.

Anima amâs
cur loca al-
tiora petat.

Ambros.

Petrus Ra-
uennas.

Pietas ut mo-
uerit B. Mari-
am ad visitâ-
dum cognatâ
suam.
Bernard.

1. Cor. 9.
Ioan. 1.

Humilitas ut
moueret Ma-
riam ad mô-
tana conscen-
dere.
Lucæ 1.

Ambrosius.

Angelum dicto) nec quasi incerta de nuncio (scilicet cælitus sibi misso) nec quasi dubitans de exemplo (scilicet in conceptu Elizabeth sibi dato) sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio (scilicet ad seruendum) festina præ gaudio ad montana perrexit. Itemque: Didicistis virgines pudorem Mariæ, discite & humilitatem. Venit propinqua ad proximam, iunior ad seniore: nec solum venit, sed etiam prior salutauit. Decet enim, vt quanto castior virgo, tanto sit humilior; nouerit deferre senioribus, sic magistra humilitatis, in qua est professio castitatis. Vide humilitatem, vide deuotionem. Non eam asperitas montium, non prolixitas itineris, non sexus infirmitas, non virginitatis pudor, sed pudicitia retraxit. Venit domina ad ancillam, regina ad vasallam, mater Dei ad matrem seruuli. Nos humiles multum fuisse existimamus, si superioribus subijcitur. Maria inferiori se subiecit. Quarto, Maria ad montana descendit, propter sanctificationem Ioannis. Maria enim venit ad Elizabeth, Christus ad Ioannem, vt ipsum sanctificaret in vtero, & in prophetam vngeret. Vide nunc, quomodo Dei templum nobilissima virgo, & mundi domina humiliter incedit, non eques, non curru vecta, sed pedes, habens fortasse aliquas virgines pudicas, olim in templo focias, sui itineris comites. Quas si etiam non habuit, nequaquam sola ambulauit. Habuit namque Dominum cæli & terræ creatorem omnium, habuit secum angelorum cælestem exercitum, quippe quæ regem & reginam suam magna ueneratione comitabantur. Sed quomodo ascendit? Cum festinatione inquit. Quæ sententia spiritualiter feruorem Beatæ Mariæ exprimit. Nescit, inquit Diuus Ambrosius, tarda molimina Spiritus sancti gratia. Secundum historiam, ambulauit festinanter, quia diu in publico videri reuebar, vt hoc ipso ostenderet, quam debeat virgo omnis fugere horreque morari diu in publico, nec ibi contrahere colloquia. Venit autem in Hierusalem ciuitatem Iuda, & salutauit Elizabeth. Mos ille fuit patriæ, vt prior salutaret qui esset minor. Vnde B. Maria Elizabeth sibi præferens, prior tantquam indignior salutauit. Cum porro audiuisset B. Mariæ salutationem Elizabeth, exultauit infans in vtero eius. Mox autem vt Beata Maria salutauit Elizabeth, repletus est Spiritu sancto Ioannes sanctissimus infans in vtero matris: quod fuerat ante per Angelum Zachariæ promissum. Itaque Spiritu sancto plenus Ioannes, Domini sui præsentiam sensit, & præ gaudio quasi exultando aut saltando, tripudiat, hoc est, quosdam gestus ad modum exultationis, aut subsilientis præ se fert: quia quem lingua necdum potuit aut voce, corporis motu, & animi exultatione salutat. Mouebatur tunc quasi gestiens assurgere, exire & Domino suo occurrere, atque salutare. Hoc loco Ioannes vnctus à Domino, officium suum inchoauit, scilicet præcursonis, & prophetationis, quia in vtero matris exiliens, aduentum Christi euangelizauit, quasi tunc signis & motibus diceret, quod postea verbis clamabat: *Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Dicit autem hoc loco Diuus Ioannes Chrysostronus: Christus ideo fecit Mariam salutare Elizabeth, vt sermo procedens ex vtero matris, vbi habitabat Dominus, & per aures Elizabeth ingressus, descenderet ad

Idem.

Ioannes vt sanctificaretur Mariam cognatam suam visitasse.

Ambrosius.

Salutationis mutæ mos quis apud Iudeos facit.

B. Ioannes quando & vbi officium suum inchoauit. Ioan. 1. Chryl. 8.

T. V
22

Math. II.

Ioannem, & illic eum vngeret in prophetam. Nam statim, vt vox salutatio-
nis conuenit ad aures eius, exultans puer prophetauit, non voce sed motu.
Dic beatissimè infans, dic prophetarum omnium maximè, qui dignè & plus
quam propheta vocaberis, vnde hæc tibi exaltatio tam insolita, tam omni-
bus seculis inaudita, tamquè supra omnem humani intellectus capacita-
tem? Nondum natus es, & iam prophetas, Domini aduentum cognosca, &
quem voce salutare non potes, exultando agis quod potes. Quam lætus illi
occurreres, si eum videre posses iam natus. Sed quia id adhuc minimè po-
tes, facis exultando quod potes. Cum autem eiusmodi salutationem tam
miram, tamquè humilem matris Dei audiuisset Elizabeth, exultauit, vdi-
sum est, infans in utero eius, & repleta est Elizabeth Spiritu sancto. Non
prius quidem repleta mater est, quam filius: sed repletus filius, repleuit &
matrem. Ex plenitudine gratiæ, qua se recepit Christus in utero virginis,
effudit gratiam sanctificationis per salutationem virginis in Ioannem, quæ
vltèrius redundabat in matrem. Vnde Elizabeth exultans, totaq; exultata
& Spiritu sancto accensa, amplexatur virginem tenerimè, & non valens
seipsam continere, exclamat voce magna: filius autem intus latens, docet
quid mater exterius facere debeat. Infantis enim spiritus nec valens cle-
mare, nec voce propria exprimere id quod sensit mysterium, fecit matrem
voce magna clamare, tum insignem magnæ affectionis, tum quia magna
Dei dona cognouit, tum quia illum in utero tenebat, qui vox verbi erat.
Exclamauit ergo voce magna sancta Elizabeth, dicens: Benedicta tu inter
mulieres. Nos quidem omnes reliquæ mulieres opprobrio & maledictioni
subiacemus, quæ in immunditia & corruptione concipimus, in dolore pa-
rimus. Tu ab omni corruptione, ab omni vâ, ab omni impuritate libera,
sola benedicta es inter mulieres: quicquid gratiæ, quicquid priuilegij, quic-
quid præminentiz singularis in cæteris mulieribus reperitur, tu singula-
riter benedicta excellentius possides. Laudantur prædecessores nostræ mu-
lieres, aut à castitate, aut à pietate, aut à sapientia & prudentia, aut à pulchri-
tudine, aut à modestia cæterisque virtutibus: tu benedicta supergredieris
vniuersas. Tu omnium castissima, omnium pulcherrima, omnium prudenti-
sissima, omnium pijsissima, omnium modestissima atque virtuosissima.
Hanc ergo sanctissimam Christi matrem cum D. Elizabeth, & nos fratres
charissimi, corde & labijs honoremus & collaudemus, & quonam pacto ben-
edicta sit à sanctissima trinitate, & à nobis omnibus quæ creaturis benedi-
cenda, ex S. Elizabeth hac Angelicâq; quam eam D. Gabriel quoque benedi-
ctam testatus est, admoniti, paulo altius repetamus: Benedicta tu inter mu-
lieres, quando te Deus ab æterno elegit, non modo vt ab ipso æternam bea-
titudinem consequaris, verum per quam æterna sapientia nasci dignabitur,
per quam vniuersum mundum Patri suo reconciliabit, per quam peccato-
res ad se, instar retis ad littus salutis tracturus est, cuius pietate intercedente,
innumeris desperatis fiduciam, afflictis consolationem, captiuis liberatio-
nem, perditis salutem præstabit. Benedicta tu in tua purissima concep-
tione, præ omnibus, non solum mulieribus, sed & hominibus vniuersis, qui
nascuntur filij iræ, quia singulari gratiæ dono præ cunctis moralibus ab o-
mni profus te peccato præseruauit. Benedicta tu quæ non modo homini-
bus, sed

Benedicta vi-
fucit & Ma-
ris multifa-
riam.

Ephes. 2.

bus, sed & Angelis sanctitatis excellentia fecit præstantiorem, implens te omnigena gratiarum ac virtutum plenitudine, tanta scilicet, quanta creatura posset vili suscipere. Nam cum D. Hieronymo teste, cæteris per partem data sit gratia sanctitatis. Mariæ totam se infudit gratiæ plenitudo. Benedicta tu à generis nobilitate, ut puta patriarchali, prophetico, regio ac sacerdotali stemmate illustissima, ex parentibus quoque sanctis ac castis, quibus propter te sterilitatis opprobrium abstulerat, prognata. Benedicta tu in corporis venustate, morum elegantia, ac quicquid decoris, quicquid gratiæ est, quod humanis oculis solet esse acceptum, omni videlicet pulchritudine, omni donorum varietate venustata. Benedicta tu in primo virginitatis perpetuo seruandæ proposito ac voto, cunctis retro te seculis illaudato, mundo incognito, in salutem autem innumerabilium animarum, in angelicæ conuersionis exordium in sanctorum omnium profectum, in monasticæ vitæ institutum, qui tuum videlicet exemplum erunt imitaturi. Benedicta tu in virginalis puritatis fecunditate. Nam in tuo vtero felicissimo, & de tua carne purissima sibi Dei Filius æternaque sapientia, carnem assumpsit, & vt eses Dei verissima mater (quod est excellentissimæ dignitatis, & quanta sub Deo non posset esse maior) fecit. Benedicta tu, in cuius vtero mensibus nouem Filius Dei requieuit, quem sine grauamine & modestia, tumescere felicissimo vtero tuo, gestasti, qui interim non solum animam tuam, sed & corpus miris consolationibus affecit. Benedicta tu, in partu felicissimo, quando quidem carnis integritatem ex te miro modo Filius Dei nascens, tibi non solum non abstulit, sed parienti etiam dolorem nullum intulit. Benedicta tu, quam passionis suæ sociam, nostræ redemptionis cooperatricem sibi in cruce pendenti ad stare voluit, doloribus animi internis cunctis martyribus præstantiorem te fecit, matrem te omnium filiorum adoptionis constituit. Benedicta tu, in ipsius resurrectione, quia primo omnium tibi gloriolus apparuit, tristitiam omnem depulit, gaudijs potioribus ac singularibus te refecit. Benedicta tu, in eiusdem filij tui gloriosa ascensione, quando carnem ipsius ex te sumptam, tam vidisti mirifice supra ordines omnes angelorum sublimari. Benedicta tu, in Spiritus sancti missione, quando te in Apostolorum prædicatione, in mundi conuersione, in Ecclesiæ propagatione, in gentium vocatione (cuius figuram typumque iam olim in Magorum intellexeras aduentu) atque in donorum Dei in credentes vberissima super effusione, te, que eras charitate perfectissima, incredibili spiritus exultatione repleuit. Benedicta tu in quietissima dormitione, quando in egressu sanctissime animæ tuæ à corpore, requiem tibi potius, quam mortem donauit: quando quidem te ab omni dolore fecit liberam, & à timore omni securam, amorem ebriam, omnium beatitudine plenam & beatam. Benedicta tu, in tui felicissima assumptione. Nam corpori tuo incorruptionem præstitit, resurrectionem prærogauit, teque in anima & corpore assumptam glorificauit. Benedicta tu, in tui coronatione, quia te in cælo omnibus superiorem ad dexteram suam collocauit, mundo post se honorabilissimam, amabilissimam, vtilissimamque constituit, gratiamque consolandi, nec non & copiâ exorandi pro omnibus tibi donauit. Benedicta ergo tu, inter mulieres, quando quidem per te omnes benedicuntur, maledictio omnis per te exire compellitur, & benedi-

Hieron.

Matth. 2.

m m etio om-

T. V
22

Etio omnis per te intrat. Benedicita tu inter mulieres, quæ omnem feminæ sexus statum in te continens, sanctificas: omnis enim mulier, cum aut virgo, aut coniunx, aut vidua sit, tu omnia es. Ergo benedicita tu inter mulieres. Quicquid enim in vlla sanctarum mulierum reperitur, excellens est in te: & præterea multa alia, quæ nulli mulierum donata sunt, tibi singulariter pro benedictione collata sunt. Et benedictus fructus ventris tui. Ideo tu benedicita, quia benedictus fructus ventris tui. Et verè singulariter quæ benedictus, qui non nostro more, postquam natus est, gratiam benedictionis à Domino percepit, sed ad saluandum mundum, ipse venit benedictus in nomine Domini: per quem & semen incorruptionis & supernæ hereditatis, quam perdidimus in Adam, recepimus fructum. Benedictus quoque fructus ventris tui, quando quidem benedictio per illum omnibus alijs venit, qui natus quod homo est, benedictus singulari gratiæ benedictione omnium diuinarum charismatum. Benedictus item benedictione gloriæ, iuxta quod Deus est, ab æterno vsque in æternum, aut, sicut ait Apostolus, qui est super omnia benedictus Deus in secula, qui benedixit nos omni benedictione spirituali, scilicet per suam incarnationem & passionem, in cælestibus.

Fructus ventris B. Mariæ ut sicut multipliciter benedictus. Math. 21.

Rom. 9. Ephes. 1.

Commendat S. Elizabeth deinde B. Mariam à sua humilitate, dicens: Et vnde hoc mihi, vt mater Domini mei veniat ad me? Vbi hoc meruit quod re sit quid bene feci, vt mihi talia fierent? vt tantum se humiliaret erga me peccatricem mater Domini mei? Ego venire debui ad te, & tu venis ad me. Scio quæ scis: agnosco quæ sim ego? Scio quod huius mater sis, cuius non sum digna vocari ancilla. Scio quod indigna sim osculari pedes tuos. Et tu venis ad me? Sed hæc est gratia tua, hæc dignatio tuæ humilitatis. Sensi in vtero meo, quanta mihi bona per tuum aduentum acciderunt. Ecce enim in vtero meo vox saluationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo. Ac si dicat: En in tuo aduentu, & saluatione non solum ego, sed deus infans in meo vtero latibundus subsiluit, & gratulatur: & quod voce nequit, efficit vt potest exultatione. Et hic quidē S. Elizabeth miraculum, & incarnatione verbi cognouit, Mariam matrē esse Domini intellexit. Intellexit vix per Spiritum sanctū, quo repleta erat, sicut etiā quid sibi velle exultatio infantis præter omnem vsum naturæ, quid mysteriorū non modo in Dei matre, sed etiā in suo vtero gereretur, quando quidē senserat præsentem regem, cuius esset futurus propheta. Sancta Elizabeth vsque nunc grauidam se celebrat, iam non vltro celabat, adeo vt etiam gloriaretur quod mater esset propheta Domini sui, ostendens se Spiritu sancto consciam (talis est doctrine qui in momento omnia docere potest Spiritus sanctus) eorum quæ locutus fuerat ad Mariam Angelus, dicens: Et B. quæ credidisti, quoniam perficietur in te quæ dicta sunt tibi à Domino. Mirum in modum sanctus Spiritus sanctam Elizabeth impleuit præsentium simul præteritorum & futurorum eam scientia instruens. De præsentibus namq; se edoctam monstrauit, quando B. Mariam matrem Domini sui vocans, quia Redemptorem omnium in suo felici vtero gestaret, indicauit. Præteritorum se quoque notitiam impetrasse ostendit, quando & verba Angeli ad Mariam, & consensum Mariæ credentis sibi innotuisse prodidit. Sed & futurorum sibi scientiam non negat intumuit, cum perficienda à Domino quæ ei dicta essent, aperuit. Quis autem charit.

Elizabeth quoniam Spiritu sancto doctore cognouit.

Elizabeth vt præteritorum præsentium & futurorum scientiā fuerit consecuta.

charissimi fratres dicere, quis aestimare sufficiat, quæ tū gratia Spiritus sancti Dei genitricem repleuerit, cum tanta in matre præcursoris lux doni celestis emicuit? Ea autem quæ in historia solennitatis hodiernæ leguntur dicta à beatissima virgine Dei quæ matre Maria, adeo sunt profunda, & humane intelligentiæ impenetrabilia, vt potius sint veneranda silentio quæ præmenda, quam temerario ore promenda. Post has laudes B. Maria verè humilis ancilla Domini, & grata Deo Spiritu sancto in se loquente, ait: Magnificat anima mea Dominum. Tu laudas & prædicas me, sed anima mea nihil in se cognoscit proprium, nihil inuenit laude dignum. Vnde se non magnificat, sed Dominum. Et spiritus meus exultauit non in se, sed in Deo salutari meo. Quare autem spiritus meus exultat? Quia non dedignatus est respicere paruitatem meam, cum ipse sit magnus & excelsus. Inde ergo exulto, inde amplius magnifico, non propter mea merita, sed quia humilitatem, id est, vilitatem, indignitatem quæ meam respexit Dominus, eligendo me sibi in matrem, qui habet Deum creatorem omnium rerum creatarum in cælis Patrem. Hæc fratres charissimi de ratione præsentis solennitatis dicta sunt paucis. Cæterum, quomodo dicit B. Bernardus in laudibus huius Deo dignæ beatissimæque Mariæ virginis. Hæc non recedat ab ore, non recedat à corde: & vt impetres eius orationis suffragium non deferas conuersationis exemplum: idcirco hic breuiter quin annecterem committere non potui, quoniam pacto eadem fidelissima Dei & hominum mater, ipsi deditos deuotosque mystice spiritualiter quæ visitet per septem præter alia complura beneficia. Prima eius visitatio, seu beneficium est, quod ipsa miseris excæcatisque peccatores Deo & à via salutis virtutumque alienos & auersos, benignè reuocat ad saniorum, quam ante habuerunt mentem, illosque vt poeniteant suorum malefactorum gratiâ eis, tempusque impetrat emendationis vitæ, ne scilicet ira Dei in illos iuste deseuens repente trahat, & improuise protrudat in gehennam ignis. O quot ipsius visitatione pioque interuentu, non absque stupēdis miraculis subito conuersi sunt, Deique gratiam vel amissam, vel etiam nunquam speratam obtinere meruerunt. Hoc ipsum considerans sanctissimus Dei amicus Bernardus inculcat, dicens: O quisquis intelligis te inter humanos seculi procellas, & tempestates fluctuare, ne auertas oculos tuos à fulgore huius sideris, si non vis obrui procellis. In periculis, in angustijs, in rebus dubijs Mariam cogita, Mariam inuoca. Ipsam sequens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propicia peruenis. Secundo, visitat B. Maria sua mellis sua gratia miseris peccatores in aduersitatibus nocte constitutos, trahitque eos in agnitionem propriæ peruersitatis & vilitatis, dum gratiam illis præuenientem & gratis datam suis precibus administrat, illisque vitam præsentem quantum sit miseris periculisque & calamitatibus exposita, indicat. Hinc contingit, quod tum suam pristinam lubricam & facinorosam vitam recolendo cognoscunt, cognoscendo despiciunt, despiciendo horrescunt, horrendo ad misericordiam matrem recurrunt: sicque salubri quadam attritione præuia reuerti, peccare desistunt, à venenosis vitiorum poculis plus solito solliciti, præcauent. Hoc ipsum norunt quotquot ex linocinto peccatorum ad statum salutis reuocati sunt.

Lucæ 1.

Bernard.

Beneficia septem quæ à B. Maria suis exhibeat deuotijs.

Bernard.

B. Maria vt homines in sui cogitationem reuocet.

T V
22

B. Maria vt
suis contriti-
onem obti-
neat peccato-
rum.

B. Maria vt sit
canalis fluē-
torum diui-
næ gratiæ.

August.

B. Maria vt
erga sibi de-
uitos gesserit
materna vis-
cera.

August.

B. Maria vt
tentatis sub-
ueniat.

Gene. 2.

Nomen B.
Mariæ vt dix-
imines ex-
turber.
Cant. 6.
Ambrosius.

Tertio, visitat B. Maria eosdem de quibus prædiximus, scilicet eos qui ei-
us opitulante misericordia & clementia ad gratiam attritionis perducti
sunt suorum peccatorum, eorundem attritionem in veram contritionem
commutans, ita quod corda eorum prius per peccatorum frigus congelata,
in fluxum lachrymarumque fontem resoluantur, incipiuntque illis velle-
menter amarescere, quæ olim nimium male placebant. Hoc igitur beneficio
Mariæ quisquis præuentus est, gratias illi magnificas agat, inuentricem rati-
te gratiæ sedulis precibus pulset, quatenus id quod quarto loco singularis
visitationis ac beneficii collocandum est, obtinere dignetur. Quod autem
est illud sanè remissionem & indulgentiam peccatorum id haud absurde
dixerim. Est enim ipsa tanquam canalis per quam vniuersis mortalibus
fluente diuinæ gratiæ & indulgentiæ profuunt. Quod profecto Diuus Au-
gustinus in se expertus, ait ad eandem: O beata Maria accipe à nobis quæ-
cunque, quanquam exiles nostras gratiarum actiones intra sacrarium ex-
auditionis tuæ, & obtine nobis gratiam reconciliationis. Sit per te excusa-
bile, quod per te ingerimus: quandoquidem nec potiorum te inuenimus ad
placandam iram iudicis, quæ meruisti esse mater Redemptoris nostri & iu-
dicis. Sit tibi compassio super afflictis, sit pius affectus super cælorum pere-
grinis. Quinto, visitat B. Maria suo seruitio deuotionique deditos, per pro-
cipuam curam & respectum. Nam quos è faucibus demonum extraxit,
non potest non erga eos materna gestare viscera, sed ipsos sagaci cura illa
suo Iesu Christo Domino nostro reconciliatos commendat, ipsisque mi-
sericordiam gratiamque illius impetrat. Nam, vt inquit Diuus Bernardus,
sine illa nec vlla diuinæ misericordiæ ac gratiæ sibi illa miseris est prælan-
da. Quare post debitam conuersionem, ad illam tanquam omnis misera-
cordiæ & gratiæ aquæductum omnis peccator fidenter accedere debet, ut
que in sinu eius pietatis maternæ securus quiescere, inque cunctis suis mi-
serijs, calamitatibus & huius calamitosissimi seculi turbinibus & afflictio-
nibus, oculos suos interiores leuare, & suspirare cum sancto Augustino,
dicens: Sancta Maria succurre miseris, iuuua pusillanimes, refoue debiles
&c. sentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam sanctam
commemorationem. Sexto, visitat inuocata suos B. Maria in tentationi-
bus constitutos, eos ab hostium inuisibilium maxima ferocitate vel eruo-
do, vel etiam protegendo, tanquam murum impenetrabilem sese hostibus
nostræ salutis obiciens, eosterrens, viresque ipsorum eneruans. Hoc
enim ipsum priuilegium meruit, quando caput tortuosi serpentis contriuit,
sicut de ipsa ad serpentem dictum fuit: *Inimicitias ponam inter te & mulierem:
ipsa conteret caput tuum.* Meritis ergo suisque precibus B. Maria aereas pe-
stiles virtuti sibi desuper concessa, vehementer fortiterque prostermit, &
deoque eorum vires eneruat, vt ad nominis quoque sui inelamationem fe-
gere cogantur. Quod ipsum sapientissimus ille Salomon considerans admi-
ransque, ait de ipsa in canticis canticorum: Quæ est ista, quæ progreditur qua-
si aurora conlurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum
acies ordinata? Septimo, visitat suos B. Maria, per suarum virginitatis exem-
plarem præmonstrationem. Sit vobis, inquit D. ille Ambrosius ad sacras
virgines, tanquam in imagine descripta virginitas & vita Mariæ, in qua ve-
lucit

lit in speculo refulget species castitatis, & forma omnis virtutis. Et D^r Hieronymus, in laudibus eiusdem beatissimæ virginis ait: Habetis in ea magisteria probitatis expressa, quid primum eligere, quid respicere, quid sequi debeatis. Primum ergo discendi incitamentum nobilitas est magistri: Hieronymus. deinde merces laboris optimi fructus beatitudinis. Præstet nobis omnibus benedictus fructus huius sacratissimæ Virginis & matris, ipsius meritis precibusque in præsentis sæculo suam gratiam, & post hanc vitam frui æterna vna cum ipsa beatitudine, Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto & sua dulcissima matre vivit in æternum. Amen.

IN FESTO D. MARGARETAE VIRGINIS
ac martyris Paraphrasin in Epistolam, & Exegesin
in Evangelium vna cum Sermonem quare in Fe-
sto S. Agnetis virginis & martyris.

IN SOLENNITATE BEATISSIMAE MA-
riæ Magdalenæ Lectio Proverb. XXXI.

Mulierem fortem quis inueniet? Procul, & de ultimis finibus
precium eius. Confidit in ea cor viri sui, & spolijs non indigebit.
Reddet ei bonum & non malum, omnibus diebus vita sua. Que-
sivit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum.
Facta est quasi nauis instroris, de longe portans panem suum.
De nocte surt exit deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Confi-
derauit agrum, & emit eum, de fructu manuum suarum plantauit vineam.
Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium suum. Gustauit
& vidit quoniam bona est negociatio eius, non extinguetur in nocte lucerna
eius. Manum suam misit ad fortia & digiti eius apprehenderunt firmum. Ma-
num suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem. Non timebit
dormi sua à frigoribus niuis, omnes enim domestici eius vestiti duplicibus. Stra-
gulatam vestem fecit sibi, byssus & purpura indumentum eius. Nobilis in por-
tis vir eius, quando sedet cum senatoribus terra. Sindonem fecit, & vendidit,
& circumfulcrum tradidit Chananaeo. Fortitudo & decor indumentum eius, &
videbit in die nouissimo. Os suum aperuit sapientia, & lex clementia in lingua
eius. Considerauit semitas domus sue, & panem otiosa non comedit. Surrex-
erunt filij eius, & beatissimam prædicauerunt, & vir eius laudauit eam. Mul-
ta filia congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas. Fallax gratia, &
eterna est pulchritudo, mulier timens Dominum ipsa laudabitur. Date ei de
fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera eius.

PARAPHRASIS IN EANDEM LECTIONEM.

Præsens lectio ex libro Proverbiorum Salomonis extracta est constatque
versibus duobus & viginti, quot apud Hebræos elementa habentur, in
mm 3. eaque